

HALK ŞAİRİ METİN TOMBUL ve ŞİİRLERİNİN TEMALARI*

THE MINSTREL METİN TOMBUL AND THE THEMES OF HIS POETRY

Yrd. Doç. Dr. Necdet TOZLU**

ÖZET: 1941-2014 tarihleri arasında Yukarı Fırat Havzası'nın derin kültürü içinde yaşamış şairlerden biridir. Halk şiiri geleneğinden beslenmiş ve şiirlerini halk şiiri formunda oluşturmuştur. Ağırlıkla mani ve koşma nazım şekillerini kullanmış, Erzincan, gurbet, memleket ve milli duygular, din, anne, ölüm, aşk ve sevdâ temalarını yoğunlukla işlemiştir. Serbest yazdığı az sayıdaki şiirlerinde de temalar değişmemiştir. Şiir dışında yöresel dil çalışması da yapan şairin yayınlanmış yedi eseri mevcuttur. Erzincan Dil Sözlüğü (2007), Erzincan Yöresi Atasözleri (2014), Erzincan Yöresi Deyimleri (2014) ile Dudakların Bende Kalsın (2008), Hüküm Müebbet (2008), Sevdanın Adı Erzincan (2011) ve Deryaya Düşen Damla (2013) şiir kitaplarıyla Türk edebiyatında yerini alan Metin Tombul, bu çalışmayla tanıtılıp, şiirleri incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Metin Tombul, şiir, Erzincan, anne, gurbet, sevgi, ölüm.

ABSTRACT: is one of the poets who has lived in deep culture of Yukarı Fırat Basin between 1941-2014. He has lived on the tradition of folk poetry and created his poems in the form of folk poem. He has predominantly used Mani and Koşma verse, and heavily concentrated on themes of Erzincan, foreign land, hometown, national feelings, religion, mother, death, love, and romance. The themes have also not changed in his free verses. The poet who has also studied on local language beside poems has had five works of art. Metin Tombul who has taken place in Turkish Literature through his poetry books as Erzincan Dil Sözlüğü (2007), Erzincan Yöresi Atasözleri (2014), Erzincan Yöresi Deyimleri (2014), Dudakların Bende Kalsın (2008), Hüküm Müebbet (2008), Sevdanın Adı Erzincan (2011), and Deryaya Düşen Damla (2013) was tried to be introduced and his poems were tried to be analyzed in this study.

Keywords: Metin Tombul, poem, Erzincan, mother, foreign land, love, death

HAYATI

Metin Tombul, 1941'de Erzincan'ın 7 km batısında yer alan merkez Bahçeliköy (Hah)'de doğdu. Müteahhit İsmail Tombul ve eşi Hatice Hanım'ın 2 erkek 1 kızdan oluşan 3 çocuklu ailesinin ilk çocuğudur. 1939 Erzincan Depreminden sonra halkın kış ortasında sokakta kalmaması için tren istasyonunun kuzeyinde iskân edilen geçici şehrin, kendine has mahalle kültürü olan "Çarşı mahallesinde" büyüdü. İlkokulu Kurtuluş İlkokulunda, orta ve lise öğrenimini Erzincan Lisesinde tamamladı (1963). Aynı yıl Öznur Arıcan'la evlendi. Erzurum Atatürk Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde iki yıl okuduysa da ailevi sebeplerden bu tahsili yarım kaldı. Kısa yoldan meslek edinmek, para kazanmak için 1967'de dışarıdan girdiği Öğretmen Okulu Bitirme Sınavlarını kazanarak öğretmen olan Tombul, Erzincan'da okul müdürlüğü, sözleşmeli Beden Eğitimi öğretmenliği ve ilkokul öğretmenliği yaptı. 1974-1978 yılları arasında öğretmenliğe ara verip Erzincan'da serbest ticaretle (ayakkabıcılık) uğraştıysa da aradığını bulamayıp tekrar öğretmenliğe döndü. 1979'dan itibaren çalışmaya başladığı Antalya'da 1996'da emekli oldu.

Metin Tombul, öğretmenliğin yanında spor geçmişiyle de Erzincan'ın tanınmış simalarından biridir. Onun şairliği, yakın çevresi dışında galiba en az bilinen yanıdır. 14-15 yaşlarında Erzincan Gençlikspor Kulübü'nde başlayan futbol yaşamı, kırk iki yaşındayken 1983'te Alanyaspor'da sonlanmıştır. Lisanslı olarak voleybol ve basketbol de oynayan Tombul,

Erzincanspor'da genel kaptanlık, Erzincan futbol ajanlığı ve birçok branşta uzun yıllar spor hakemliği de yapmış sevilen, başarılı bir sporcuydu.

İlk evliliğinden üç oğlu olan Tombul, eşini 2005 yılında kaybetmiş, 4 yıl yalnız yaşadktan sonra 2009'da öğretmen Valâ Hanım'la evlenmiştir. Kendi deyimiyle "Antalya-İstanbul-Erzincan üçgeninde geçen bir hayat sürmeye başlamış, baba ocağı Bahçeliköy'de vakit geçirmekten hoşnut olmuştur".¹ Kap rahatsızlığına bağlı organ yetmezliğine yenik düşen Tombul, 1. Ekim 2014'te yetmiş üç yaşındayken Antalya'da hayata veda etmiştir.

Metin Tombul, Erzincan ağı çalışması olan Erzincan Dil Sözlüğü (2007), Erzincan Yöresi Atasözleri (2014) ve Erzincan Yöresi Deyimleri (2014) kitaplarının yanında; Dudakların Bende Kalsın (2008), Hüküm Müebbet (2008), Sevdanın Adı Erzincan (2011) ve Deryaya Düşen Damla (2013) adlı dört şiir kitabı yayımlamıştır.

Karakter Olarak Metin Tombul²

Karakter, şekillenmiş şahsiyet, terbiye görmüş irade, uyanık bir şuur ve fikir hareketlerine sahip olma ve prensip adamlığıdır.³ Eskilerin "seciye" yenilerin "şahsiyet" dedikleri, bazen "huy" olarak da adlandırılan bu vasıf, kişiyi diğer bütün kişilerden ayıran ruhsal ve manevi farklılıklardır. Toplumda kabaca "karakterli adam" deyimiyle, prensipli ve şahsiyet sahibi, düşünceli ve iradeli adam anlaşılır. "Karaktersiz adam" da şahsiyetsiz, sözüne ve işine güvenilmeyen, düzensiz adam demektir.⁴

Metin Tombul, yaşadığı çevrelerde sevilen, yokluğunda fark edilen, aranan ve özlenen biridir. İnsanlarla iyi ilişkiler kuran, dost canlısı, iyi yürekli, duygulu bir insandır. Otuz yıla yakın meslek hayatındaki dürüst karakteri, mertliği, ayırım yapmadan herkese izzetüikramda bulunması ve dahası kibarlığı ile tanınmış bir simadır. Şairin karakter özellikleri kendi mısralarında şöyle anlatılır:

Kimseyi aldatmam, hile ne bilmem

İçimi dışıma saçar giderim

İnsanı hor görüp yüzüne gülmem

Benlikten öteye kaçır giderim

Sözümün ardında kale olurum

Doğruya dürüste köle olurum

Paylaşır acıyı çile olurum

*Bu makale, Akra 2015 sayı 5'te yayımlanmış, daha sonra geliştirilip genişletilerek yeniden yazılmıştır.

**Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. necdettozlu@hotmail.com

1 Metin Tombul, Sevdanın Adı Erzincan, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.4-6.

² Çocukluğumdan beri yakinen tanıma imkânı bulduğum Metin Tombul, sarışın, uzun boylu, parlak mavi gözlü, yüzüne göre büyük burunlu, kırık bıyıklı, ince-narin yapılı bir kişiydi. O, spor giyimli ve daima şıktı. Kendisiyle en son vefatından üç ay önce Erzincan'da Çırahane'de bir çay sohbetinde görüştük. Yaşlılığında bile hâlâ sıırım gibi güçlü bir fiziğe sahipti ve sanırım bunu, hiç ara vermediği sportmenliğine borçluydu.

³ Ali Fuad Başgil, *Gençlerle Başbaşa*, Yağmur Yayınevi, İstanbul 2015, s.41.

⁴ age., s.41.

Kalplerden kederi biçer giderim

*Dostlarla muhabbet can katar cana
İnsana yaklaşmak haz verir bana
Yüreğim engindir sevgiden yana
Kapımı herkese açar giderim*

*Ömür gayet kısa zaman ise dar
Gönül incitmenin ne faydası var
Kötü söze asla etmem itibar
Duymamış görünüp geçer giderim*

*Yaşam bir çizgidir iplikten ince
Yaşayan anlıyor sona gelince
Sevgi hayat veren iksirdir bence
Doldurur kadehe içer giderim*

*Samimi olana hiç uzak durmam
Yanlışını görsem yüzüne vurmam
İşim muhabbettir kimseyi kırmam
Gönülden gönüle uçar giderim*

*Gönül deryasında çok gemi batmış
Çok insan sevgiyi ucuza satmış
Bilsem ki dost beni yabana atmış
Anında bu elden göçer giderim⁵*

Bu karakter özelliklerini şiirinden de hareketle biraz açmak gerekirse; o, sözünde duran, doğruya, dürüste köle olan, acıyı paylaşan, aldatmayan, hile bilmeyen, insanı hor görmeyen, içi dışında biridir. Olumsuzlukları, vefasızlıkları, dargınlıkları sineye çekip, kötüye dair ne varsa her şeyi ardında bırakıp, incitmemek adına çekip gitmek arzusu içinde olandır. Bu mısraların “giderim” tekrarları bize gayri ihtiyari Ahmet Kaya’nın; *Su gibi akar giderim/Dişimi sıkır*

⁵ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.103.
Not: Alıntılarda eserlerin imlasına sadık kalınmıştır.

giderim/Dağ gibi patlar giderim şeklinde tekrarlarıyla devam eden ve insan ruhunda yankısını bulan şarkısını çağrıştırıyor.

Tombul, varlıklı bir ailenin çocuğudur. Hiçbir şey gözünde kalmamış ve istediği şekilde hayatını sürdürmüştür. Şiirlerinde hiç bahsi geçmeyen babası İsmail Tombul, varlıklı bir adamdır. Bu durum şairin kendine duyduğu özgüveni artırmış, spor ve sanatla uğraşmasına da imkân vermiştir. “Pervam Yok” başlıklı şiirinde şöyle seslenir:

*Hayat kavgasında ezilip geldim
Minnetim Tanrı 'ya kula pervam yok
Arındım varlıktan süzülüp geldim
Ganimet bulmuşum pula pervam yok*

.....
*Üç günlük dünyaya edemem biat
Yüreğim engindir biçilmez fiat
Gün bugün arkadaş saat bu saat
Yarınki esecek yele pervam yok.*

Gerek karakter özelliği, gerekse özgüveni onun hayat karşısında dik durmasını sağlamıştır. Hiçbir menfaate kulluk etmemiş, şiirinde de kimseyi övmemiştir.

*Kimseye yamanıp çıkar beklemem
Dalkavukluk edip akar beklemem
Yükseklerde uçup vakar beklemem
Dosta sığınırım ele pervam yok.*

Gösterişten uzak, sadelik yanlısı biridir. Tartışmaları sevmez, polemiklere girmez, beğenmediği görüşlere bile saygı duyar, ama haksızlık karşısında susmaz ve sözünü kimseden esirgemedi söyler.

*Sözümü sakınmam söyler geçerim
Dürüstlük zehirse alır içerim
Kendi gömleğimi kendim biçerim
El elinden çıkan şala pervam yok⁶*

Bu ifadeler, onun hayat felsefesini, kimseye minneti olmayan duruşunu ortaya koymaktadır. İnsanlara yük olmak en büyük korkusudur. Yaşadığı sürede kimseye yük olmadığı gibi, ölümünde de en yakınlarına bile yük olmamak, zahmet vermemek düşüncesiyle çok istediği hâlde cenazesinin doğup büyüdüğü ve âşığı olduğu Erzincan'a getirilmesini/defnedilmesini vasiyet etmemiştir.

Millî ve mahalli değerlere bağlılığı tutku derecesindedir. Olaylara espriyle yaklaşır, hoş görülme tavırlarıyla sevilir. Hiçbir devirde bir kliğin, bir ideolojinin adamı olmamıştır. Arkadaş ve dost çevresiyle oturup kalkmasını seven, kahvehanede oyun oynayan, meyhanede kadeh tokuşturan, gülmeyi ve eğlenmeyi seven bir insandır. O yalnızlığı sevmez, hep toplum içinde, toplumla iç içedir. En muzdarip olduğu şey insanların, hele de dostların vefasızlığıdır:

⁶ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.105

*Büyük bir inatla dikerim ama
Yürek delik deşik tutmuyor yama
Terk edipte gitti dost bildiklerim
İstersen semtime sen de uğrama...*

*Coşkuyla akıttım sevgi selini
Yine de kırdılar gönül telini
Kime güvendiysen dostum belleyip
Kötü gün gelince çekti elini*

*Anladım silinmiş sözlükten vefa
Sevdiklerim geçti hep karşı safa
İhaneti seçti güvendiklerim
Sırtımdan vuruldum belki bin defa⁷*

Yaşadığımız hayat, dostluklar arkadaşlıklar üzerine kurulu. Vefasızlıklar, ihanetler de ne yazık ki hayatın bir başka gerçeğidir. Hayatın akışı içinde insanlarla kurulan ilişkilerde mutedil olanı beklemek kişiyi daha az yaralayacaktır. Karakoç'un dediği gibi: "Ne dostlarımız kabul ettiğimiz derecede iyidirler, ne de düşmanlarımız tahmin ettiğimiz derecede kötüdürler." Tombul'un dost arkadaş algısı kusursuzluk üstüne kurulu olduğundan aksi tutumlar onu derin yaralamıştır. "Kusursuz dost arayan, dostsuz kalır" özdeyişi bir gerçeği hatırlatır. Dostlardan beklentilerin abartılmaması, onlara karşı teslimiyetin sınırsız olmaması kişiyi daha az hayal kırıklığına uğratar. Zira sınırsız güven ve teslimiyet yalnızca Allah'adır.

Tombul'un Şiir Anlayışı

Biz, padişahından dağdaki çobanına kadar şair olan bir milletin çocuklarıyız. Edebi türler içinde dünya çapında boy ölçüşebileceğimiz alanın şiir olduğunu söyleyebiliriz. Sayısız şair yetiştirmemiz yanında şiir poetikası üzerine yazanımız da son derece azdır. Fuzili, Ahmet Haşim, Necip Fazıl Kısakürek, Orhan Veli Kanık, İsmet Özel şiir görüşlerini kısa da olsa açıklamış şairlerdir. Diğer şairlerin bazıları (Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı gibi) konuya kısmen değinmişler; geneli de şiir görüşü hakkında bir şey yazmamıştır.

Tombul, şiir görüşünü kısa da olsa belirtenler içinde yerini alır. Deryaya Düşen Damla'nın ön sözünde; "Şiiri meydana getiren en küçük birim mısradır; ama küçüklüğüne bakmayın, iyi bir şairin elinde bir mısra hem ses hem de mana itibarıyla içine bir dünya sığdırılacak büyüklüğe erişebilir. Şiirde, söylenenlerle şekil arasında bir uygunluk olması lazımdır" alıntısından sonra kendi görüşlerini şöyle sıralar:

"Şiir yazmak bir yetenek meselesidir, insanlara Tanrı tarafından doğuştan bahşedilen bazı meziyetler vardır. Bunlar herkeste aynı olmadığı gibi boyutları da farklıdır. Örneğin ben, çok istediğim halde bir müzik aletini çalmayı beceremedim. Sesim güzel olmadığı için şarkı da söyleyemiyorum. Böyle olunca kendimi başka boyutlara yönlendirerek güzel yapabileceğim sanat dalı aradım. Şiirde ne derece başarılı olduğuma yazdıklarımı okuyanlar karar vereceklerdir. İyi bir şair olabilmek için ileri derecede kültür birikimi edinmiş olmanız, dilinizi çok iyi kullanabilmeniz ve yazım kurallarını da tam anlamıyla öğrenmiş olmanız gerekir. Kelime dağarcığımız geniş, düşünce yeteneğiniz gelişmiş olmalıdır. Bunun ötesinde diyelim ki bütün bunlara sahipsiniz bir şey daha gerekli, o da genç olmanız. Her ne kadar hasat mevsimi sonbahardır diye biliyorsak da ilkbahar veya yaz ortalarında da iyi ve kaliteli ürün elde etmek mümkündür." Şair, çevreyi de sanatın çok önemli bir unsuru sayarak "sanatın kalbinin attığı

⁷ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet*, Antalya 2008, s. 103.

yerde olabilmeyi” önceler. Her alanda olduğu gibi; “Eğer şair olmak istiyorsanız İstanbul’da olmalı ve bu çarkın bir parçası olabilmelisiniz.” der.

Tombul, şiirlerini ileri yaşlarında kitaplaştırmıştır. Lise yıllarından itibaren şiirle uğraşmaya başladığını belirtmişse de kitap hâlinde yayımlamamıştır. İlk şiir kitabı “Dudakların Bende Kalsın” 2008 yılında yayımlandığında, şair 67 yaşında, hayatının sonbaharındadır.

Tombul’un şiirleri, biçim ve içerik olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

Biçim Yönünden Şiirleri

Tombul, şiirlerini genelde halk şiiri formuna uygun şekilde oluşturmuştur. Dörtlük nazım birimi ve hece ölçüsü kullandığı şiirlerin çoğunlukta oluşu, bunu göstermektedir. Genellikle koşma ve mani biçimini kullanmıştır. Bunun yanında serbest kümelenen ve ölçsüz şiirler de yazmıştır.

Şairin yayımlanan ilk şiir kitabı “Dudakların Bende Kalsın”dır. Bu kitapta otuz biri serbest, kırk beşi hece ölçüsüyle yazılmış toplam yetmiş altı şiir mevcuttur. Hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerin yirmisi 11’li, on sekizi 8’li, altısı 7’li, biri de 14’lü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Dörtlük sayısı 1-7 arasında değişmektedir. Bu şiirlerin tamamı, şairin eşine yazdığı şiirlerdir. Ne yazık ki, şair; bu şiirlerini kitap hâlinde eşinin ölümünden iki yıl sonra yayınlayabilmiş ve kitabının sunuşunda bu ezikliğini, “İlhamınla mısralara döktüğüm, sana milyonlarca kez okuduğum şiirlerimi sağlığında kitap hâline getirip gurur duymanı sağlayamadığım için umarım bağışlarsın beni...” şeklinde dile getirmiştir. Bu kitap, 1963 yılından başlayarak 2008 yılına kadar kırk beş yıllık süreçte yazılmış şiirlerinin toplandığı kitaptır.

“Hüküm Müebbet” şiir kitabında bulunan toplam seksen yedi şiirin yirmi dördü serbest, altmış üçü de hece ölçüsüyle yazılmış koşmalardır. Bunların da yirmisinde 7’li hece ölçüsü, yedisinde 8’li hece ölçüsü ve otuz altısında 11’li hece ölçüsü kalıplarını kullanmıştır. Nazım birimi olarak da; altmış sekiz şiir dörtlüklerden oluşmakta, dörtlüklerin sayısı da üç-dokuz arasında değişmektedir. Altı şiir beşlik, iki şiir beyit, on bir şiir de farklı mısra sayılarında kümelenmiştir. Seksen yedi şiirin sadece birinde tapşırma kullanmış, diğer şiirlerinde tapşırma rastlanmamıştır:

Gözümde ışıksın, dizimde derman
Dünyaya hâkimsin elinde ferman
Sen döven olmuşsun Metin de harman
Döndükçe altında ezersin para⁸

“Deryaya Düşen Damla” şiir kitabında toplam yüz bir şiir bulunmaktadır. Bunların yirmi yedisi serbest, yetmiş dördü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Yetmiş dört şiirin; biri 7’li, on yedisi 8’li, kırk sekizi 11’li, sekizi de 14’lü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Kıta sayıları; 1-9 arasında değişmektedir. Hece ölçüsüyle yazılan yetmiş dört şiirin tamamı dörtlük birimi üzerine kurulmuştur.

“Sevdanın Adı Erzincan” şiir kitabında yirmi beş ficek (mani) ve Erzincan’a ait elli şiir mevcuttur. Bunların da; dokuzu serbest, kırk biri hece ölçüsüyle yazılmıştır. Hece ölçüsüyle yazılanların; ikisi 7’li, beşi 8’li, otuz dördü 11’li hece ölçüsüyle kurulmuştur. Kıta sayıları 2-10 arsında değişmekte ve tamamının dörtlük birimi üzerine kurulu olduğu görülmektedir.

Şair, şiirlerini oluştururken şekil yönünden katı bir tutum izlememiş, içinden geldiği gibi yazmıştır. Ölçü olarak da; hem heceyi, hem de serbest yazmayı seçmiştir. Şairin bu tutumu Arif Nihat Asya’yı hatırlatıyor: Asya; “Şiir vezniyle doğar. Siz heceyle doğanı aruzla, serbest doğanı heceyle yazamazsınız.” dermiş ve şiirlerinde üç vezni de kullanmıştır. Tombul, şiirlerinin

⁸ Age., *Hüküm Müebbet*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s.56.

yaklaşık 4/3'ünü halk şiiri formunda yazmış ve bu biçim özelliğinden dolayı da halk şiiri kaynağından beslenmiştir denilebilir.

İçerik Yönünden Şiirleri

Metin Tombul'un şiirleri, duyular ve temaları bakımından da halk şiiri geleneğini yansıtmaktadır. Şiirlerinde halk şiirinin şekil ve söyleyiş imkânlarından alabildiğine yararlandığı görülür. Ayrıca mahalli renkleri şiirine aksettirmede özel bir başarı yakaladığı söylenebilir. Onun şiirlerinin kaynağını; doğup büyüdüğü Erzincan sevgisi, anne sevgisi, yurt sevgisi, aşk, gurbet, dini duyarlılıklar, toplumsal aksaklıklar ve ölüm oluşturmaktadır. Yoksulluk, kıymet bilmezlik, vefasızlık, kibir, tembellik, üzerinde durduğu dert ve meselelerdir.

Şiirlerinde; canlı, hareketli, halk deyişlerinin bol kullanıldığı, her seviyeden insanın anlayacağı sade bir dil kullanılmıştır. Şair, halk şiirinin ilk vasfı olan sade dil kullanma geleneğiyle tam bir örtüşme içindedir. Üslup çekici, mısralarda iç ve dış müzik hissedilir derecededir. "Sevdamın Adı Erzincan" adlı şiir kitabında, özellikle yöresel kelimelerin, yöresel halk deyişlerinin bolluğu dikkat çekmekte ve şiire ayrı bir zenginlik katmaktadır. Bodik (kısa boylu), fişgi didmek (birtakım gereksiz işlere karışmak), kösövü kesilmek (simsiyah olmak), para buçuktan dana bıçıkdan artar (para küsurattan, dana buzağıdan çoğalır), bıdık (uç), gadten (kadar), annuh (dağ reyhanı), ilişdir (kalaylı bakır süzgeç), dembelehoççık (tepe takla olmak) gıldirik (yuvarlak), kunkul (omuz) ilincah (salıncak) cılbağa (çelimsiz, yaramaz cılız çocuk,) vb. pek çok yöresel deyiş ve kelime kullanılmış, yörenin bu sahadaki zenginliği ortaya konulmuştur.

Tombul'un şiirlerinde değişik konular işlenmişse de belirginleşen temaları; "Erzincan şiirleri", "Aşk ve sevda şiirleri", "Gurbet şiirleri", "Memleket ve milli konulu şiirleri", "Mistik şiirler", "Anne şiirleri" ve "Ölüm şiirleri" başlıkları altında toplamak mümkündür.

Erzincan Şiirleri

Doğu Anadolu'nun kuzeybatısında yukarı Fırat havzasında yer alan Erzincan, Anadolu'nun en eski kültür merkezlerinden birisidir. Tarihi ipek yolu üstünde "etrafi dağlık ortası bağlık" bir şehirdir. Hayaşa, Hitit, Urartu, Med, Pers, Hellen, Roma egemenliğinde kalmış, Malazgirt Zaferinden sonra Türk hâkimiyetine girmiştir. Doğal güzellikleri, kayak, yamaç paraşütü, rafting vb. spor alanları, yerli ürünleri ve mutfağıyla bir turizm merkezidir. Depremlerden dolayı yerleşim yerini yedi defa değiştirmiş olan bu şehir bir mahsuniyet şehridir. Her deprem sonrası nüfus kaybına uğrayan, göçlere sahne olan, yürekleri dağlanan, kolu kanadı kırılan insanların şehridir. Erzincan, şair Tombul'un doğup büyüdüğü şehirdir. O, her ne kadar Erzincan'dan uzakta yaşasa da bu şehre bağlılığı aşk derecesindedir. Üçüncü şiir kitabının adı **Sevdamın Adı Erzincan**'dır. Bu kitapta yirmi beş ficek (mani) ve Erzincan'a ait elli şiir mevcuttur. Bu şiirlerin çoğu Erzincan ağzıyla yazılmış ve transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Yöresel kelimelerin fazla kullanıldığı şiirlerin anlaşılmasını kolaylaştırmak için kitabın arkasına yerel kelimeler sözlüğü konulmuştur.

*Bana ne ellerin gülizarından
Benim gonca gülüm Erzincan kokar
Gönlüm cayır cayır yansa narından
Ocağımda külüm Erzincan kokar.*

*Çiğdem olur dağlarında açarım
Şahin olur göklerinde uçarım
Mutu Köprüsü'nden öte geçerim
Nefes nefes yolum Erzincan kokar.*

*Ben her gece karanlığı soyarım
Gökyüzünü renkten renge boyarım
Özlemleri katlar zarfa koyarım
Üzerinde pulum Erzincan kokar.*

*Hayat teknesinde hamura döndüm
Çiğnene çiğnene çamura döndüm
Baharda açılan domura döndüm
Yaprak yaprak dalım Erzincan kokar.*

*Yaşadıkça her cefaya alıştım
Sıla dedim gurbet elle buluştum
Gönül kovanında şevkle çalıştım
Petek petek balım Erzincan kokar⁹.*

Şair, dağları, ovaları, insanları, tarlaları, tarımı, bağı, bahçesi, meyvesi ve daha sayamayacağımız pek çok yönüyle Erzincan'ı mısralara dökmüştür. Munzur Dağları, Kazankaya, Vosgirt, Şelale, Naldöken, Tepecik, Fırat, Hah, Kırklar Tepesi vb. mekânları gergef işler gibi şiirine nakşetmiştir. Havası, suyu, toprağı şairin hücrelerine sinmiş benliğinde yaşar gibidir. Yüreğini Erzincan'a bağlamış delice özlem içindedir:

*Seni unutmadım yemin ederim
Burnumda tütüyor kokun Erzincan
Sensizliğe mahkûm etti kaderim
Yaralı gönlüme dokun Erzincan*

*Gurbeti koyarak senin yerine
Hüsranı yaşadım körü körüne
Sökmek istedikçe indin derine
Beynimin içinde kökün Erzincan*

.....
*Yüreğimi yüreğine sözledim
Mahzun mahzun yollarını gözledim
Yemin olsun deli gibi özledim
Buluşmamız gayet yakın Erzincan*

*Kekik kokan dağlarında dolaştım
Sevgi olup her yanına bulaştım
Vatanım diyerek sana ulaştım
Şefkatli tavrını takın Erzincan¹⁰*

....
Lövlez (fasulye) toplayan peştemalli kadınlar, nasırlı eller, yoksullar, kahvede pişpirik oynayan avareler, muhtar emmi, dostu, yareni şiirlerinin kahramanlarıdır. O, kendisinin Erzincan'ın toprağında, çamurunda, çiçeğinin domurunda saklı olduğunu söyler:

*Kerpicinin çamurunda saklıyım
Ekmeğinin hamurunda saklıyım
Çiçeğinin domurunda saklıyım
Gonca verip açtığında bul beni*

⁹ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.36.

¹⁰ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.68.

*“Kahrederek hayatının dününe
Vuslatı bırakma mahşer gününe
Kırklar Tepesi’nden Vasgirt yönüne
Üveyikler uçtuğunda bul beni”¹¹*

Hasretin, özlemin doruğa çıktığı benzer dörtlüklerde şair, gurbette yaşayan hemşerilerinin duygularına da tercüman olmuştur. Erzincan, başta depresyon olmak üzere, iş imkânı, memuriyet ve daha birçok sebeple başka illerde, yurt dışında yaşamaya mecbur kalmış insanların ortak hasretidir. İnsanımızın tembelliklerini, hainliklerini, kıskançlıklarını ve her türlü olumlu olumsuz yanlarını nükteli bir dille dökerken mısralarına, şairin öğretmen oluşu, eğitimciliği hatırlanır. Bu tür şiirlerinde didaktik bir yol tutar:

*Allah’a güvenip çalduh gevarı
Su yohuşa ahsın diye bekliyük
Yazıya yabana salduh davarı
Eller sahap çıhsın diye bekliyük*

*İçimizi sarmış kötülük bunnuh
Gafalar mağdanus beyinner annuh
Gözümüz kor ediraf zır garannuh
Biri ışıh yahsın diye bekliyük”¹²*

Aşk ve Sevda Şiirleri

Evrensel bir konu olan aşk, Tombul’un şiirleri arasında başköşeye oturmuştur denilebilir. Yanık, dokunaklı, içli ve romantik duyguların hâkim olduğu aşk ve sevda şiirleri, Tombul’un şiirleri içinde büyük yer tutar. Bunlar son derece samimi şiirlerdir. Hayatın gerçeğinde çok az erkek ömrü süresince eşine âşıktır. İşte Metin Tombul, eşine gerçekten âşık olan bu nadide insanlardan biridir ve eşini tanıdığı günden kendi ölümüne kadar, az bulunur bir aşkla sever. Ona duyduğu aşkı, bitmeyen, imrenilecek bir enerjiyle tekrar eder durur. Şiirlerinde eşine; “kadınım”, “aşk meleğim”, “güzelim”, “yar”, “sultanım”, “gülüm”, “bir tanem” ve “gül goncası” diye hitap eder. Hiç eskimeyen, pörsümeyen kırk bir yıllık birliktelikte tazeliğinden hiçbir şey kaybetmeyen bu tutku, şairin mısralarına yansımıştır:

*Seninle otuz yıl otuz gün gibi
Zaman ırmak olmuş akıyor gülüm
Elimden tutuşun sanki dün gibi
Ateşin gönlümü yakıyor gülüm*

*Yağmurlu bir günün akşamüzeri
Gönül kapısından girdin içeri
Yüzünü gördüğüm o günden beri
İçimde şimşekler çakıyor gülüm*

*Coştukça coşuyor gönlümde sular
Doruğa çıkıyor hisler arzular*

¹¹ age., *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.73.

¹² Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.38.

*Çılgınca kabaran deli duygular
Sel olup bendini yıkıyor gülüm¹³*

Aşk şiirlerinin çoğu kendi yaşantısıyla ilgili, bazıları da kendisiyle ilgisi olmayan sevda şiirleridir. Bu şiirlerinde çekici ve duru bir üslup kullanmıştır. Kendisinin sevgili tarafından fark edilmediği zannıyla ilgi görmek ister. Sevgilinin bigâne davranışına sitem eder. “Ben Buradayım” diye seslendiği şiirinde bu duygulara tanık olunur:

*Munzur Dağlarında kar mı ararsın?
Kör etme gözünü ben buradayım
Çıktın sokaklarda yar mı ararsın?
Çevir bak yüzünü ben buradayım*

*Sevdanın peşinde eriyip bitme
Kısmeti elinle geriye itme
Kadere arkamı dönüp de gitme
Çevir bak yüzünü ben buradayım¹⁴*

Erzincan ağzıyla yazdığı “Öliyem” şiirinde yerel bir duyuş ve esprili bir söyleyiş vardır. Sevgilinin süslenmesi, tegafül etmesi, nazı, âşığını baştan çıkarmaktadır:

*Bi kız sevdim ne yüz veriy ne bahıy
Gaşlarını çatışına öliyem
Alavı uzakdan yüzümü yahıy
Yüreğinin ataşına öliyem*

*İşmar etsem etme deyiş hesleniy
Yanaşiyam anasına sesleniy
Aynanın başına geçip süsleniy
Durup çalım satışına öliyem¹⁵*

Mani tarzında yazdığı şiirlerin miktarı genel içinde önemli bir yer tutar. Sevda temalı aşağıdaki örnek bunlardandır. Şairin aşk ve sevda şiirlerinde zaman zaman mutluluk için çırpınan, ama ona ulaşamayan ezik bir hava da sezilir:

*Bir sevdaya tutuldum ki
Gece gündüz yer beni
Götür bir dağ başına
Kurda kuşa ver beni*

*Kadehinde şarab oldum
Sevgin ile harab oldum
Ayağına türab oldum
Yollarına ser beni¹⁶*

¹³ Metin Tombul, *Dudakların Bende Kalsın*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s.72.

¹⁴ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s101

¹⁵ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.44-45

¹⁶ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.39

Gurbet Şiirleri

Gurbet, doğup büyüdüğümüz hatıralarımızın hayallerimizin biriktiği yerlerden uzak yaşamak zorunda olduğumuz yerlerdir. Gurbetlik, gariplik, yabancılık, yuvasından, yurdundan veya kentinden uzakta olma durumudur. Bu tema, şairlerin önemli ilham kaynaklarından biridir. Tombul, bir gurbet şairidir. 1979'da ayrıldığı Erzincan'a, vefat ettiği 2014 yılına kadar hasret duyarak yaşamıştır. Zaman zaman Erzincan'a gelmiş, orda vakit geçirmiş, ama çocukluk ve gençlik dönemine ait bir şeyler bulamadığı için yine gurbet hâli yaşamıştır. Dostlar, yarenler, akrabalar hatta mekânlar değişmiş pek çok şeyi bıraktığı yerde bulamamıştır.

*Gurbetin orta yerinde
Düşünceme sula düştü
Efkârlı günün birinde
Bakışlarım yola düştü*

*Yüzler yaban simalar el
Hasret iplik iplik, tel tel
Gözlerimden coşkun bir sel
Boşanacak hâle düştü¹⁷*

Gurbet şiirlerinin genelinde olduğu gibi Tombul'un gurbet şiirlerinde de bir hüznün var. Mısralarında, bir yitmişlik, bir kaybolmuşluk, bir yeri doldurulamazlık var. Yabancı diyarda yaşamak, gün geçtikçe dostların azalması, mutluluğa dair inancın sancıya dönüşmesi hep şairin çıkmazlarıdır. Nihayetinde gurbette yaşamış ve gurbette ölmüştür.

*Ne yana baktıysam bana yabancı
Yitirdim kalbimde olan inancı
Dolu yüreğimde bir tuhaf sancı
Dolaşmıyor artık kanım be gurbet*

*Bırak şu yakamı çekip gideyim
Kendi kaderimi kendim güdeyim
Dost mu bıraktın ki veda edeyim
Parça parça oldu dünüm be gurbet¹⁸*

Metin Tombul gibi bir şehrin kimliğinde önemli yer tutan kimselerin hangi sebeple olursa olsun ait oldukları kentten ayrılmamaları, bütün ömürlerini o kentte geçirmelerinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Memleket ve Millî Konularda Yazılmış Şiirleri

Tombul, derdi olan bir şairdir. Çevresinde olana biten ülke sorunlarına kayıtsız değildir. Meslek aşkı ve öğretmenlik tutkusuyla memleketin problemlerini yüreğinde büyütür ve mısralarına taşır. Yurt güzellmeleri yanında önemli sorunlara neşter atıp, sorunlara çözümler önerir:

*Dersim Dağları'ndaki
Yaban eriğiyle,
Hakkari'deki ahlata
Ayvalık'ın zeytinini*

¹⁷ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s. 24.

¹⁸ *age.*, s.134-135.

*Aşlamak istiyorum.
Ben bahçıvanım arkadaş
Fidan yetiştirmeğe
Şemdinli'den Çukurca'dan,
Yüksekova'dan başlamak istiyorum...¹⁹*

Bir aydın olarak ülke üzerinde oynanan oyunlara duyarsız kalmaz, günceli takip eder; milli birliğe ve bütünlüğe vurgu yapar. Milli değerleri önceler, şehitleri hatırlatır, bayrağı yüceltir ve insanımıza sorumluluklarını hatırlatarak bölünmeme sözü verir:

*Bu milletin bir kaynaşmış özü var
Her ocakta şehitlerin közü var
Yaşayanın ölenlere sözü var
Biz yaşarken bölemezler Türkiye'm²⁰*

Bugünkü “Çözüm sürecini” 2007’de yazdığı “Ben Senim Aslında” başlıklı şiirinde işleyen şairin benzer temada şiirleri çoktur. Doğuda ve Güneydoğuda cereyan eden yıkıcı, bölücü zihniyete; nefretin ortadan kalkmasını, yüreklerin Sakarya, Çanakkale, İnönü Savaşlarındaki birlik ruhunda yıkanmasını önerir. Milli mücadele ruhunu yeniden canlandırarak, Atatürk’ün emanet ettiği ortak değerler paydasında buluşmayı arzular:

*Kandil Dağı'nda buluşup
Sarmaş dolaş olmaya var mısın?
Omuz omuza verelim gel
Siirt'in Pervari'sinde
İnönü'de, Çanakkale'de,
Sakarya'da olduğu gibi...
Sil gözünden nefreti öyleyse,
Çıkar yüreğinden
İntikam denilen o azgın canavarı.
Son ağıtını yakarak
Acılarını göm derinlerine toprağın.
Anıtkabir'de bekliyorum seni.²¹*

....

Mistik Şiirler

Sayıları çok fazla olmamakla beraber şairin dinî şiirlere de yer verdiği görülür. Bu şiirlerde Yunusça bir söyleyiş hissedilir. Dünyanın gelip geçiciliği üzerinde durulur. Gazali'nin İhya'sında belirtilen; “Dünya din yolunun yolcularına bir konak, insanların azıklarını alabilmeleri için açıkta kurulmuş süslü bir pazardır.” düşüncesinde ifade edildiği gibi, dünyaya çok bağlanmamayı telkin eder. Onun sadece bir misafirhane, iğreti bir yapı olduğuna vurgu yapar:

*Bu dünya bir konuk evi
Geldin gittin ötesi yok
Parladı gönül alevi
Yandın gittin ötesi yok*

¹⁹ age., s. 80.

²⁰ age., s.113.

²¹ age., s.116.

*Dünya bir iğreti yapı
Ne kulpu var ne de sapı
Çarpınca yüzüne kapı
Hapı yuttun ötesi yok²²*

Allah'ın; yaratan, rızıklandıran, ömür veren ve kâinatın tek sahibi olduğuna işaret eder. “O’ndan geldik, yine O’na döneceğiz” esprisi içinde, asıl olanı, özü kavramayı öğütler:

*Arş-ı Ala’yı kuşatan
Yüce Mevla değil midir?
Rızıklandırıp yaşatan
Yüce Mevla değil midir?
Bir kuyu ki yoktur dibi
Uzar gider hayal gibi
Kâinatın tek sahibi
Yüce Mevla değil midir?*

*İnceleyip özüne bak
Dört kitabın dördü de Hak
Fani hayatta son durak
Yüce Mevla değil midir?²³*

Dünyanın gelip geçiciliğini anlatırken, Hz. Nuh’a, Hz. Musa’ya, Yunus’a, Emrah’a, krallara, şahlara bile kalmadığını hatırlatır. İnsanın bu gerçeği bilerek, unutmuyarak yaşamasını telkin eder:

*Dünya bir devr-i daimdir
Ebediyen kalan var mı?
Sanma ki sana kaimdir
Bin yaşında olan var mı?*

*Çok krallar şahlar geçti
Gül benizli mahlar geçti
Yunuslar Emrahlar geçti
Tapusunu alan var mı?*

*Fani hayat benzer pusa
Ne Nuh kaldı ne de Musa
Yokluk denen okyanusa
İki defa dalan var mı?²⁴*

Anne Şiirleri

Şairin işlediği temalardan bir diğeri anne sevgisidir. 4 şiir kitabında anne temalı şiirler sayıca önemli bir yer tutmaktadır. Bazen naz noktasında annesiyle diyalog kuran şair, bazen de annesinde sığınacak bir kucak arar. Annenin yokluğunda özlem içindedir. Saçını okşamasını, gözyaşını silmesini, şefkat göstermesini istemektedir:

Munzur Dağlarına bakıp bakıp da

²² Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.117.

²³ age., s.116.

²⁴ age., s.121.

*Yaşlı gözlerini sildin mi anam
Düşler âlemine doğru akıp da
Yavrun ne hâldedir bildin mi anam*

*Anlayamaz beni kardeşim bacım
Yaşadıkça daha artıyor acım
Yaşım yüz olsa da sana muhtacım
Şefkatini üçe böldün mü anam²⁵*

Şairde Anne özlemi, Yahya Kemal'in deyimi gibi; “hiç bitmeyen susuzluğa benzer bir ağrı” gibidir. Onun her hâline, her tavrına, ellerine, yanaklarına, sesine, adına hasret duymaktadır:

*Nasırlı ellerini
Yüzüme sürmek için
Yılların ötesinden
Bir daha görmek için
Annemi istiyorum²⁶*

Şairde anne özlemi, onu kaybettikten sonra hüznə dönüşür. Şair, daha bir naifleşir, içselleşir. Annesine daha çok özlem duyar. Annesinin sağlığında aralarında geçen diyalogları hatırlar, uyarılarına kulak asılmayacağını bile bile söylediklerini yeniden yaşar:

*Gül kremi getirdim
Topuklarının çatlağı için
Yalın ayak basma yere
Bak yine mayasıkların azacak
Mektuplarını çok özledim anne
İki satırcık olsun
Vaktin yok mu yazacak²⁷*

Ölüm Üzerine

Tombul'un şiirlerinde öne çıkan kavramlardan bir diğeri ölümdür. “Her nefsin tadacağı” ölüm, düşünen, duyan, herkesi; sanatçıyı, şairi, din adamını meşgul eden bir kavram olmuştur. Karısının ölümü üzerine Makber'i yazan Abdülhak Hamit'in sorgulamaları ilk hatırlananlardandır. O sorgulamalarda birçok gel-git, çırpınış ve isyandan sonra durulup ölüm gerçeğini kabulleniş vardır. Tombul, böylesi felsefî ayrımlara irdellemelere girmez, ölümü bir kader olarak benimser, kabullenir. Eşinin ölümü onu derinden etkiler ve o, bu bilinmez alana yoğunlaşır. Hüzün, şairi çepçevre sarmıştır ve bazı şiirlerinde adeta ölümü özler. Ölüm, hep aklının bir yerlerindedir. Ölüme karşı bir teslimiyet, bir kabulleniş, bir bekleyiş vardır. Yalnızca kendisiyle sınırlı kalmaz, başkalarını da uyarır, ölümü hatırlatır, dünya bağlılığını sorgular. Bütün bu kabullenmelere rağmen ölümün yüzü soğuk ve korkutucudur:

*Gözlerime çöken neyin korkusu
Nerden çıktı şimdi bu kahpe sancı
Seneler de takvimler de yalancı
Bir düğüm ki çözemedim doğrusu*

²⁵ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s. 33.

²⁶ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s. 35.

²⁷ *age.*, s. 94.

*Gözlerime çöken neyin korkusu*²⁸

...
*“Üzüntüyü dersin çölde kum gibi
 Yanarak eridik tıpkı mum gibi,
 Ölüm karşımızda uçurum gibi
 Biz tükendik sizler kalın elveda*²⁹

Şair, ölümün herkes için mukadder olduğunun, kimsenin sonsuza kadar yaşamayacağını bilincindedir. Yaşamın anlamsız, ölümün kurtarıcı olduğunu da düşünür. Cenazesinde birkaç dostun bulunacağından da umutludur, ama ağıt yakarı, figan edeni bulunacak mıdır, bundan emin değildir:

*Ölürsen dert değil herkes ölecek
 Şu dünyaya kazık çakan hani ya
 Cenazene birkaç dostun gelecek
 Figan edip ağıt yakan hani ya*³⁰

Ölümü kabullenişin ardından Allah’a sığınma, yalvarma ve dilek vardır: Ölüm gerçeğinin dehşeti karşısında Tanrı’nın büyüklüğüne sığınır. Sorgunun kolaylığına dair niyazda bulunur:

*Bana günahsız ayıpsız
 Ölmeyi nasip et Tanrım
 Mahşer gününe kayıpsız
 Gelmeyi nasip et Tanrım
 Gün gelir divan kurulur
 Ayakta hazır durulur
 İman itikat sorulur
 Bilmeyi nasip et Tanrım*³¹

Şair, eşinin ölümünden duyduğu acıyı da kıyametle tablolştürmüş, acısının hiç dinmediğini, onsuzluğa alışmadığını söyleyip durmuştur:

*Kaderin hükmüne geçmedi sözüm
 Tükendi alevim eridi közüm
 İklimden iklime savruldu özüm
 Kâinat kökünden söküldü gülüm*³²

O, ölüm gerçeği karşısında teslimiyetten başka çare olmadığını bilincindedir. Olanları kadere yükler ve yüce emre itaatten başka yapılacak bir şey olmadığını söyler:

*Seni topraklara vermezdim gülüm
 Emir yüksek yerden geldi neyleyim
 Yüzümü yerlere sürmezdim gülüm
 Kader yüreğimi deldi neyleyim*
 ...
Metin ol diyorlar, birazcık dayan

²⁸ age., s. 36-37.

²⁹ age., s.71.

³⁰ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.123.

³¹ age., s.124.

³² Metin Tombul, *Dudakların Bende Kalsın*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s.108.

*Senin yıldızın mı sadece kayan
Kelimeler yoksul cümleler yayan
Şiirlerim öksüz kaldı neyleyim³³*

Nükteli Şiirler

Şairin bir başka özelliği nüktedanlığıdır. Bunu, gündelik hayatın içindeki yerel insan ilişkilerinden seçerek şiirleştirmiştir:

*Geçi gibin zıplıy çıhıy duvara
İşimden gücümde ediy avara
Şeytan deyiy “dut bas şunu gevara”
Hele şu densüzün etdüğüne bah³⁴*

Atışmalar, halk şiirinin vazgeçilmezleridir. Şairin bu türü de ihmal etmediği görülür. Bütün şiirleri içinde yalnızca bir atışma örneği vardır. Kuşaklararası çatışmaya işaret eden Gelin-Kaynana atışmasında “ironi ve kargış” öne çıkar:

*Kaynana: -İş güc orta yerde nere gayboldun
Ne megil büliysen, ne de ot yoldun
Sabah sabah gine nebedir oldun
Seni gara yere giresen hemi?*

*Gelin: -Makyaj yapıyorum şimdi gelemem
Süslenmekten başka bir şey biemem
Gözlerimin boyasını silemem
Daha sonra gelip çağır olmaz mı?*

*Kaynana: -Camuş kibin döne döne yatıysan
Bacahlarıy tikip keyif çatıysan
Hangi işin bıdıginden dutıysan
Geldin burada sefa süresen he mi?*

*Gelin: -Sen hizmetçi ben de evin hanımı
Bu konunun var mı başka tanımı
Sabah sabah sıkma benim canımı
Gidip uzaklarda bağır olmaz mı?³⁵*

....

“Nasihatname” türüne de güzel örnekler veren şair; bu tür şiirlerinde Nabî’yi, Yunus’u çağırıştırır. Şair, görmüş geçirmiş bir bilge kişi olarak çıkar okuyucu karşısına. “Birlik Çağrısı” şiiri bunun örneklerindendir:

*Ülüzger toprağı savurup atar
Birleşip daş gibin olmaya bahın
Hemdertlik adamı ayahta dutar
Aynı gaba ahıp dolmaya bahın*

Bi o yanı bi bu yanı çekmeyin

³³ age., s.104.

³⁴ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.65.

³⁵ age., s.24.

*Datlının üstüne biber ekmeyin
Deve kimin lökgedenek çökmeyin
Direnip ayahta galmaya bahin³⁶”*

Çarpıcı tespitlerle yuvarlak (Gıldirik) dünyanın ahvalini tasvir edip, varlıklı, ama biraz cimri insanlara seslenerek uyarıda bulunduğu şu şiir bir başka örnektir:

GILDIRİK DÜNYA

Felek bi ülüzger, sen guru yarpah
Savurup da atmasını bekleme.
Yemeynen doyyı mı ac gözlü torpah
Cigerinden dutmasını bekleme.

*Deme ki: Zengünem tarlam tumbum çoh
Gediyken yanında mal götüren yoh
Eyilig et birez, eliy cebe soh
Malı mülkiy bitmesini bekleme.*

*İmkânın varısa gözet yohsulu
Fıkgare de aynı Allah 'ın gulu
Mezerde kim nede parayı pulu
Hayıf olup getmesini bekleme.*

*Ahly başa topla doğru şeyler yap
Gelmişden geçmişden accuh hesse gap
Gaderin tut gibin silkip de ehbab
Yerinen bir etmesini bekleme.*

*Büliysen ki abu dünya gıldirik
Arustahda hamur açy hıldirik
Tepemizde dönüp durıy fırfirik
Vaden gelip yetmesini bekleme³⁷.*

Metin Tombul'un Şiirlerinde Metinlerarasılık

Yeni bir okuma ve yorumlama biçimi olarak karşımıza çıkan metinlerarasılık, en geniş anlamda bir edebî metnin edebî veya edebiyat dışı metinlerle olan bütün bağlarını kapsayan, esere yönelip onun başka eserlerle bağ konusunu önemseyen bir kuram olarak karşımıza çıkar.³⁸ Bir eserin başka eserlerle ilişkilerini yorumlayan, değerlendiren çıkarımlarda bulunan bir teoridir. Bu teori, bir metnin önceki başka bir metin veya metinlerle benzer unsurlar taşımalarının irdelenmesi şeklinde de açıklanabilir. İşin özünü Başgil'in: "Gök kubbe altında yepyeni hiçbir fikir yoktur. En yeni fikir, eski bir fikrin yeni bir elbise giymişidir."³⁹ ifadesinde özetlemek mümkündür. Şairin edibin, bilerek ya da bilmeyerek aynı veya benzer motifleri, imgeleri kullanarak benzer çağrışımları yakalaması, benzer anlatılar yaratması olgusuna getirilen yorumlardır. Metinlerarasılık, okuyucuya kendi donanımı ölçüsünde çağrışımlar yaptırıp onu başka eserlerle bağ kurduran bir özelliktir.⁴⁰

³⁶ age., *Sevdanın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.48.

³⁷ age., s.61.

³⁸ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul 1999, s.136-138.

³⁹ Ali Fuad Başgil, *Gençlerle Başbaşa*, Yağmur Yayınevi, İstanbul 2015, s. 73.

⁴⁰ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul 1999, s.138.

Şiir dünyasında; tarihe, dine, mitolojiye, geçmişe yönelik atıflar, göndermeler yapıldığı gibi, başka şairlerin şiirlerine de göndermelerde bulunulur, alıntılar yapılır ve böylece şiirin çağrışım dünyası zenginleştirilir. Bu, daha geniş bir şiirsel anlatım imkânı vermenin yanında, şairler arasında da bir söyleyiş yakınlığı kurar. Başka şairlerden esinlenmekle şiirsel bağlamda kurulan münasebet, şiir geleneğinin devamlılığını, kültürel birliğin ortaklığını sağlamada önemli bir rol oynar. Bu yaklaşımla bakıldığında, Tombul'un şiirlerinde de bazı şairlerle benzer çağrışımlar olduğu görülecektir. Onun, özellikle Abdurrahim Karakoç'un şiirinde yankılanan sesini duyuran şiirleri vardır. Aşağıya alıntılanan "Savunma" başlıklı şiirinde Karakoç izleri ve edası hissedilir:

*Suçum büyük ama mazeretim var
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey
Dudakları kiraz yanakları nar
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey*

*Gözleri bademden daha çekiktir
Saçları omuzdan bele döküktür
Nefesi gül kokar teni kekiktir
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey*

*Yürüyüşü ceylan bakışı ahu
Eriyip gidiyor insanın ruhu
Dilim dolanıyor gel anla yahu
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey*

*Savunma istem sayfalar yetmez
Roman olup gider, yazmakla bitmez.
Düşlerime girer, kovsam da gitmez;
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey*

*Dayanmıyor yürek benden pes artık
Cezası ne ise durma, kes artık
Uygula yasayı mühürü bas artık
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey⁴¹*

...

Karakoç'un, *Açık Dilekçe* başlığını taşıyan şiiri de şöyledir:

*Görmediğim bir bambaşka durum var
Sizin şehrin kızlarında savcı bey.
Yaklaşanı tâ yürekten vururlar
Kan kokuyor gözlerinde savcı bey.*

*Gayeleri gönül kırmak dal gibi
Bakışları çifte favül bal gibi,
Ülkeler fethetmiş kral gibi
Gurur dolu pozlarında savcı bey.*

Kaş yaparken göz çıkarır elleri;

⁴¹ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s.139.

*Çok silahtan tesirlidir dilleri
Hayret ettim, bir tuhaf ki halleri
Poyraz eser yüzlerinde savcı bey.*

*Derviş olup çıktım tığsız, tebersiz;
İlk görüşte avladılar habersiz
Pişirdiler beni tuzsuz, bibersiz
Kebap oldum közlerinde savcı bey.*

*Bölüştüler gönlüm ile aklımı
Davacıyım, ara benim hakkımı...
Bir yol göster, haksız mıyım haklı mı?
Yorulmayın izlerinde savcı bey.⁴²*

Tombul'un şu mısralarında da A. Karakoç sesi ve edası sezilir:

*Gönül tezgâhında kumaş dokunur
İplik olup dostum beze girsene⁴³*

*Gönül tezgâhında şiir dokudum
İplik iplik nakışında sen varsın.
(Dosta Doğru)*

Keza şu mısralar da öyledir.

*Köyden gelir garip şehre uyamaz
Düz yolda ayağı takılır gider
Acıyı hisseder zevki duyamaz
Beynine bir ağrı çakılır gider*

*Kaldıramaz kentin ağır yükünü
Geçim sıkıntısı sarsar kökünü
Üç yüz altmış beş gün yılı yekünü
Durmadan itilir kakılır gider⁴⁴*

Tombul'un "Çırpacın Macerası" başlıklı şiiri, genç bir edebiyat öğretmeni olarak Faruk Nafiz Çamlıbel'in bir yayıyla Kayseri'ye giderken yol güzergâhında gördüğü virane köyleri, savaş yorgunu yoksul köylüleri, garip hanları anlattığı "Han Duvarları" şiirini çağrıştırmaktadır:

*ÇIRPACIN MACERASI
İçimizde gençliğin verdiği tutku ve haz
Yeni bir serüvene atıldık dostlar o yaz
Gönlümüz deli dolu yüreklerimiz kadar
İki eski arkadaş, iki çılgın kafadar*

....

*Anamın sıcak eli bırakınca elimi
Atımın ayak sesi böldü duygu selimi.
Kalkıyorken doğadan gecenin son siyahı
Uzaktan birkaç horoz müjdeledi sabahı.*

⁴² Abdurrahim Karakoç, *Dosta Doğru*, Ankara 2006, s. 13-14.

⁴³ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.95.

⁴⁴ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s. 86.

....

*Döne döne yolumuz indi bu düz vadiye
Seslendi arkadaşım ‘bura Teknecik’ diye
Vurdum ata kırbaç başladık hızlanmaya
Bir yokuşu çıkınca göründü dik bir kaya
Haşmetiyle gelip insanın üstüne çöken
Bu kayalık patika anladım ki Naldöken.*

....

*Yolumuz düşer bir gün giderseniz olur ya
Bilinmez insanoğlu her havayı solur ya!
Bir kilise var orda eski zaman yapısı
Uçup gitmiş garbin penceresi kapısı
Duvarlarında birçok ziyaretçi yer almış
Zamanın kışkacında çoğu ezilip kalmış
Cebimdeki çakıyla o günü gömüp taş
Kazıdım harflerini isminin baştanbaşa
Hatıraları ölümsüzleştirmeye baktım
Tarihe kanıt ben de kimliğimi bıraktım.⁴⁵*

Han Duvarları

*Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
Gidiyordum, gurbeti gönümlüme duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,
Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı...
Arkada zincirlenen yüksek Toros Dağları,
Önde uzun bir kışın soldurduğu etekler,
Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler...*

*Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına.
Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık,
Yalnız arabacının dudağında bir ıslık!
Serpilmeye başladı bir yağmur ince ince.
Son yokuş noktasından düzlüğe çevrilince
Nihayetsiz bir ova ağarttı benzimizi.
Yollar bir şerit gibi ufka bağladı bizi.
Arasına geçiyor bir atlı, iki yayan.
Bozuk düzen taşların üstünde tıkırdıyan*

*Altında da bir tarih: Sekiz mart otuz yedi...
Gözüm imza yerinde başka ad görmedi.⁴⁶
Faruk Nafiz ÇAMLİBEL*

⁴⁵ Metin Tombul, *Sevdamın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Antalya 2011, s.78-80.

⁴⁶ Faruk Nafiz Çamlıbel, *Han Duvarları*,

“Sınırsız Özgürlük” şiirinde Orhan Veli’nin “*Bedava Yaşıyoruz Bedava/ Hava bedava su bedava*” şiirinin çağrışımı vardır:

*Havası bedava suyu bedava
Eni parasız da boyu bedava
Uyandın bedava uyu bedava
Bu kadar sınırsız özgürlük nerde⁴⁷*

“Hoşgörü” başlığını taşıyan şiirinde de Mevlana’nın “Yine Gel” şiirini çağrıştıran bir eda söz konusudur:

*Canı candan ayırmayız
Uzak yakın kayırmayız
İncitip gönül kırmayız
Bu gün de gel yarın da gel.⁴⁸*

“Nerdesin” şiiri, Ahmet Kutsi Tecer’in aynı başlığı taşıyan şiirinin sesini çağrıştırmaktadır. Bu iki şiirin gerek söyleyiş tarzı ve gerekse imaj dünyası benzerlikler arz eder:

*Leylaklar solmadan gelirim dedin
Umutlarım gazel oldu nerdesin
Uğruna bin defa ölürüm dedin
Sözünün miadı doldu nerdesin*

*Demedim geride kalan biri var
Yüreği kabarı, gözleri arar
Gün değil gönlüme, saniye zarar
Aşkımızda çanlar çaldı nerdesin⁴⁹*

Nerdesin

*Geceleyin bir ses böler uykumu
İçim ürpermeyle dolar –Nerdesin?
Arıyorum yıllar var ki ben onu
Aşığıyım beni çağıran bu sesin*

*Gün olur sürüyüp beni derbeder,
Bu ses rüzgârlara karışır gider.
Gün olur peşimden yürür beraber,
Ansızın haykırır bana: -Nerdesin?⁵⁰*

A. Kutsi Tecer

Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

SONUÇ

Metin Tombul, dört şiir kitabı ile günümüz şairlerinden olup Türk edebiyatının gölgede kalmış önemli şairlerindendir. Gerek tevazu sahibi olması vesilesiyle erken yaşlarda şiir yazmasına rağmen onları yayınlamamış olması ve gerekse şiir kitaplarını ileri yaşlarında kendi imkânlarıyla basması edebiyat dünyasında tanınmasını geciktirmiştir. Şiirlerini halk şiiri

⁴⁷ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.131.

⁴⁸ age., s.26.

⁴⁹ age., s.22.

⁵⁰ www.antoloji.com/nerdesin-ahmet-kutsi-tecer-bir-siir-bir-yorum-siiri

geleneği içinde imbikten süzölmüş duru bir Türkçe ile yazmıştır. Saz çalmaz, şiirlerini saz eşliğinde söylemez, ancak biçim ve içerik olarak halk şairleriyle bütünleştiği, halk şiiri geleneğine eklemleendiği, halk şiirinin temalarını işleyen şiirler yazdığı görölmektedir. Özellikle “Sevdamin adı Erzincan” adlı şiir kitabı, mahalli renklerin kullanıldığı, mahalli söyleyiş ve dil özellikleri bakımından bir hazine değerindedir. şiirlerinin geneli üzerinden söylemek gerekirse o, Türkçenin ve Türk kültürünün birikimini süzgecinden geçirerek şiirini yapılandıran modern bir halk şairidir. 2014 yılında vefat eden Metin Tombul, sağlığında ihmal edilmiş, emeğine, kişiliğine duyulan saygı yeterince belirtilememiştir. Bu düşünceден hareketle yapılan bu çalışmada Metin Tombul ve şairliği tanıtılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aytaç, Gürsel; Genel Edebiyat Bilimi, Papirüs Yayınevi, İstanbul 1999.*
Başgil, Ali Fuad, Gençlerle Başbaşa, Yağmur Yayınevi, İstanbul 2015
Çamlıbel, Faruk Nafiz; Han Duvarları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2012.
İmam Gazali; Kimyayı Saadet, Bedir Yayınları, 1990.
Kanık, Orhan Veli; Bütün şiirleri, Cem Yayınları, İstanbul 1973.
Karakoç, Abdurrahim; Dosta Doğru, Akçay Yayınları, Ankara 2006.
Tombul, Metin; Dudakların Bende Kalsın, Özal Matbaası, Antalya 2008.
Tombul, Metin; Hüküm Müebbet, Özal Matbaası, Antalya 2008.
Tombul, Metin; Sevdamin adı Erzincan, Özal Matbaası, Antalya 2011.
Tombul, Metin; Deryaya Düşen Damla, Erzincan 2013.
www.antoloji.com/nerdesin-ahmet-kutsi-tecer-bir-siir-bir-yorum-siiri/